

Ostia, publieke toiletten. Gezellig met zijn allen op de wc

Openbare fontein met beeltenis van Mercurius

Lauwe ruimte in de openbare baden

Tekst en foto's:
CHRISTINE BUYLE

Eindredactie:
BART MOEYAERT

Ze gingen 's morgens ongewassen de straat op. Ze hadden kleren aan waarmee ze de hele nacht in bed hadden gelegen. Hoe hard stonk het daar bij de Romeinen?

De Romeinen stonden op bij het krieken van de dag. Werklui en slaven begonnen meteen met hun werk. De rijke Romeinen waren ook al snel klaarwakker, want ze werden gewekt door het straatlawaai en het kabaal van de poetsende slaven in hun woning.

's Ochtends bleef de Romein niet lang in zijn slaapkamer lummelen. Die kamer was trouwens één van de kleinste vertrekken van het huis. Er stonden bijna geen meubels in en het was er meestal stikdonker. Voor het slaapkamervenster werd geen glas gebruikt en het raam kon alleen worden afgesloten met houten luiken. Om de kou of de regen buiten te houden, liet de Romein zijn luiken dicht en nam hij de duisternis maar voor lief. Veel kon het hem niet schelen, want zijn ochtendritueel werkte hij in een handomdraai af. Hij moest zijn schoeisel aantrekken en zijn toga om zich heen draperen en klaar was hij. Met de rest van zijn kledij was hij de avond voordien al in bed gekropen.

Hij kon zo de straat op of zijn bezoekers ontvangen. Dat hij

ongewassen was en geen frisse kleren droeg, daar maakte niemand zich druk over.

De Romeinse dame deed er een beetje langer over. Zij had zoveel vrije tijd dat zij urenlang aan haar toilet kon wijden. Ze werd bijgestaan door handige slavinnen.

DE KAPPER KAPT

In de voormiddag stond een bezoek aan de kapper op het programma. Een proper geschoren gezicht was een erezaak en de taak van een vakman. Het was zo'n moeilijk werkje, dat bijna niemand zichzelf kon scheren. De scheermessen waren namelijk altijd bot en scheerzeep bestond nog niet. Maar zelfs de kapper was niet altijd even handig, zodat het scheren vaak een pijnlijke en bloederige zaak was. Om het bloed te stelpen hadden de Romeinen zo hun eigen middeltjes. Een paar laagjes spinnenwebben gedrenkt in olie en azijn schenen goed te helpen.

HET DAGELIJKSE BAD

Iedere dag bezochten de Romeinen omstreeks het middaguur een badhuis. De meesten hadden thuis geen stromend water en moesten naar de openbare thermen. Ze brachten er een groot deel van hun namiddag door, gezellig keuvelend met hun vrienden, zittend aan de rand van de baden of onder de zuilenrijen in open lucht.

Zeep kenden de Romeinen nog niet, maar ze besteedden wel veel tijd aan hun dagelijkse hygiëne. In warme ruimten werd het vuil samen met het zweet verwijderd met een schraper en het lichaam werd overvloedig afgespoeld.

DE MESTKUIL

Het dagelijks bezoek dat de Romeinen aan de thermen brachten, maakte hun onfrisse, ochtendlijke verschijning ruimschoots goed. Maar of hun toiletgewoonten ook zo proper waren?

De Romeinen kenden al toiletten. Het waren stenen platen waarin een gat was gemaakt. Alleen heel rijke mensen hadden thuis een wc. Het vuil werd weggespoeld met stromend water dat afkomstig was van het aquaduct. Maar als er watersnood was, werd de watertoevoer naar hun huizen automatisch afgesneden. Enkel de fonteinen en openbare gebouwen werden dan van water voorzien. Dan moesten de rijken, zoals alle anderen, tegen betaling gebruik maken van de openbare latrines. In deze ruimten was er maar weinig privacy. De bezoekers konden er met ongeveer twintig in één ruimte zitten. De openingen van de wc's lagen ongezeellig dicht tegen elkaar. Hygiënisch waren ze wel, die openbare latrines. Er was stromend water aanwezig en

het vuil kwam terecht in de riolering vlak bij.

Voor de wandelaar in nood stonden er hier en daar in de stad ook aarden kruiken waarin geplast mocht worden. De lakenbewerkers gebruikten deze urine en mengden die met water om het pas geweven laken te reinigen. Natuurlijk waren er altijd stakkers die te arm waren om toegangsgeld voor de openbare latrines te betalen. Zij ledigden hun nachtemmer in een vat onder het trappenhuis of in één van de stinkende mestkuilen van de stad. En dat was dat.